

تمرکز بر اصلاح و تولید قلم‌های چاپی

گفتگو با محمد فرزانه برنامه‌نویس و عضو هیأت مدیره شرکت هامون

آرامش محمد فرزانه غیبه برانگیز است. در عین این آرامش عقاید سفت و سختی هم دارد که به سختی حاضر است از آن‌ها دست بکشد. او شفقت خاصی نسبت به کاربران پروین دارد، بارها شاهد بوده‌ام که با حوصله‌ای شگفت‌آور زمانی طولانی را صرف حل مشکل یک کاربر کرده. اما این حلال مشکلات مردم بودن او را از نگاه به آینده باز نداشته است. او با خونسردی و لبخندی پرلب می‌گوید: «من شغلم را آگاهانه انتخاب کرده‌ام، آینده نرم‌افزار درخشان است. از سویی جهانی‌سازی را یک واقعیت می‌دانم، کسب و کار در همه جا به شکل مشابهی درمی‌آید. زمانی که قانون حق طبع در ایران پذیرفته شود، برای شروع خیلی دیراست. باید هرچه زودتر روی نرم‌افزار متمرکز شد».

یکی از معضلات برنامه‌های تحت ویندوز عدم سازگاری با کدپیچ‌های مختلف بود. پروین هم در ابتدا قابلیت درج پاراگراف را نداشت، و فقط به کار حروفچینی تک خط می‌آمد. اما پس از مدتی، با الهام از گفته یکی از مشتریان که برگرفته از ایده کار نرم‌افزار نگاشت بر روی مکتباتش بود، قابلیت درج پاراگراف هم به آن اضافه شد. ما به سرعت پروین را برای صفحه‌آرایی آماده کردیم.

این نسخه عاقبت به بازار عرضه شد و پس از استفاده یک روزنامه از آن، روتق گرفت. بعد که بحث نوشتن برنامه الحاقی (Plug in) پیش آمد روی نرم‌افزار صفحه‌آرایی پیچ‌میکر کار کردیم. آن زمان به این نتیجه رسیده بودیم که پروین به شکل برنامه الحاقی بهتر جواب می‌دهد. یکی از مشکلات ما این بود که پروین روی ویندوزهایی که هسته آن‌تی داشت، کار نمی‌کرد؛ مشتریان هم از ما می‌خواستند که این قابلیت به آن اضافه شود. ما شروع به تولید برنامه‌های الحاقی کردیم، که از آن جمله می‌توان فرم‌بندی را نام برد. در آن مرحله سه برنامه اصلی نشر را هدف گرفته بودیم: پیچ‌میکر، کوارک اکسپرس و فری‌هند. به طور موازی روی قلم‌هایی کار می‌کردیم که بدون هیچ تغییری روی مک و PC کارکند، به این ترتیب اسناد در هر دو سکو قابل مشاهده می‌شد.

در ابتدا یک نسخه کوچک از این برنامه‌ها را با عنوان «پروین ۲۰۰۱ نسخه عمومی» آماده کردیم. پس از آن هم نسخه حرفه‌ای ۲۰۰۱ را عرضه کردیم. در تهیه این بسته‌ها سعی کردیم اختصار و سادگی را مدنظر قرار دهیم و با شلوغ کردن بیش از حد، کاربر را آشفته نکنیم. برای رسیدن به این منظور حتی از برخی از امکانات

نشر رومیزی پیش از دهه ۱۹۹۰ بیشتر بر رایانه‌های مکتباتش تکیه داشت، در ایران هم تا قبل از جنبش زرنگار کار واقعی چندانی با رایانه‌های شخصی، ملقب به PC، انجام نمی‌شد. اما رایانه‌های مک، و نرم‌افزارهایش، بسیار گران قیمت بودند و توان مالی کاربرها اجازه ریسک تهیه مک را به آن‌ها نمی‌داد. با رایج شدن پردازنده‌های ۳۸۶ و عرضه ویندوز ۳ مایکروسافت، و متعاقباً برنامه‌های نشر رومیزی تحت ویندوز، افرادی به فکر بهره‌برداری از امکانات جدید افتادند، خصوصاً این که قیمت هم پایین‌تر آمده بود.

شاید پس از عرضه نسخ عربی و فارسی نرم‌افزار Word، ورود به بازار واژه‌پردازها چندان علاقه‌ای در افراد بر نمی‌انگیخت، اما امکان درج حروف فارسی در برنامه‌های معروف نشر و سوسه‌برانگیز بود. این درج کلمات به دو صورت انجام می‌شد: یکی درج مستقیم حروف و کلمات فارسی در سند برنامه مورد نظر (حروفچینی مستقیم)، و دیگری حروفچینی کلمات مورد نظر در یک پنجره جداگانه و انتقال آن‌ها به برنامه مقصد؛ پروین جزو گروه نخست است. پروین امکان درج کلمات فارسی را در یک سری از ادیتورهای متن می‌داد. با پشتیبانی مناسب و نحوه بازاریابی خوب، پروین از رقیبان دیگر پیشی گرفت. شاید یکی دیگر از عوامل موفقیت پروین این بود که ما در شرکت هامون نظرات مشتریان را سرلوحه کار قرار می‌دادیم.

پروین پس از گذراندن سال‌های رشد، در سال ۱۳۷۵ یا ۱۳۷۶ بالغ شد. اما من در سال ۱۳۷۷ به شرکت نرم‌افزاری هامون پیوستم. ابتدا کار روی قلم‌ها را آغاز کردم، همان طور که می‌دانید

کار دیگری که انجام داده‌ایم تمرکز بر روی اصلاح، و تولید قلم‌های چاپی است. علاوه بر اصلاح ظاهر، کدپیچ پروین را هم عوض کردیم.

محمد فرزانه متولد سال ۱۳۴۹ در تهران. فارغ التحصیل ریاضی کاربردی از دانشگاه آزاد اسلامی. پس از گذراندن دوره سربازی، سال ۱۳۷۶، کار حرفه‌ای با رایانه را آغاز کرده و از سال ۱۳۷۷ در نرم‌افزاری هامون مشغول بوده، و اکنون یکی از مدیران این شرکت است.

اصلی تولیدکنندگان نرم‌افزار در ایران. زیرا نیروهای کارآموده، یا تمایل به مهاجرت دارند یا تاسیس کسب و کار مستقل. به همین علت بر آوردن توقعات انباشته شده مشتریان پروین کار دشواری است. از طرف دیگر هرچه زمان بگذرد، نیازهای جدید پدید می‌آیند. مثلاً در زمان عرضه نسخه‌های اولیه پروین، گرایش و استفاده از اینترنت و وب در ایران به حجم فعلی نبود. اکنون خیلی از اشخاص حقیقی و حقوقی تمایل دارند پایگاه وب برپا کنند. طبیعتاً کاربران پروین می‌خواهند بدانند که شرکت هامون برای آن‌ها چه کار می‌تواند انجام دهد، ما در حال حاضر به شدت مشغول تهیه نرم‌افزاری برای این دسته از کاربران هستیم. و امیدواریم که این محصول مورد استقبال تمام مشتریان قرار بگیرد زیرا با توجه به نیاز و درخواست اکثر آنها صورت پذیرفته است. در کشور ما برای پول در آوردن راه‌های بسیار پردرآمدتری از تولید نرم‌افزار وجود دارد، به نظر من علت اصلی عدم رشد تولید نرم‌افزار در ایران همین است. باید توجه کرد که تجربه‌هایی مثل زرنگار نشان داد که نرم‌افزار مناسب بازار ایران، صرفه و سود اقتصادی هم دارد، اما متأسفانه جریان زرنگار ادامه نیافت.

به نظر من اگر قانون حق طبع در ایران رعایت شود، وضعیت نرم‌افزار خیلی بهتر خواهد شد. الان آمارهای نامطلوبی شنیده می‌شود، مثلاً این که فقط از دوازده درصد سخت‌افزارهای موجود در ایران استفاده می‌شود. ما به علت عدم اجرای قانون حق طبع هزینه‌های بسیار زیادی می‌پردازیم که به نظر قابل محاسبه نیست. آن وقت بعضی اشخاص می‌گویند که برای پیاده کردن این قانون در ایران پنج میلیارد دلار بودجه لازم است، و این به صرفه کشور نیست! شما اگر سیاست نرم‌افزاری هندوستان را در نظر بگیرید متوجه خواهید شد که با رعایت قانون حق طبع و تولید حرفه‌ای نرم‌افزار، خیلی بیشتر از پنج میلیارد دلار در سال نصیب آن کشور می‌شود. اصلاً برای من سوال است که به چه حقی حاصل زحمات دیگران را مجانی استفاده می‌کنیم؟ آیا این سرقت نیست؟ این کار جنبه اخلاقی دارد؟ عدم التزام به رعایت حقوق دیگران در صنعت نرم‌افزار چیزی به جز مهاجرت نخبگان این رشته، و ورشکستگی شرکت‌های فعال در این زمینه و رکود تولید نرم‌افزار به ارمغان نیاورده است. به نظر من به رسمیت شناختن حقوق مؤلف در تمامی سطوح و صنایع لازم است، این گونه نیروهای نخبه به شکل مناسبی در رشته‌های گوناگون جذب خواهند شد. این کاری آسان نیست، نیاز به برنامه‌ریزی بلندمدت دارد. اما من امیدوارم به زودی حرکاتی در این زمینه آغاز شود.

پیش‌بینی من این است که ما به هر ترتیب به عضویت WTO در خواهیم آمد. و الزامات حقوق مؤلف و آفریننده آثار را طبق قوانین بین‌المللی به رسمیت خواهیم شناخت و آن زمان برای چاره‌جویی خیلی دیر است، باید از حالا به فکر بود و تولیدکنندگان فعلی را به ابزار اولیه کاملاً قانونی مجهز ساخت.

جانبی هم، مثل غلطیاب املائی، صرف نظر کردیم. در مسیر تهیه برنامه‌های مذکور سعی کردیم که آن‌ها را در حد ممکن بهبود ببخشیم. در پروین ۲۰۰۱ ابزاری برای حروفچینی در برنامه‌های پراستفاده گرافیکی، مثل کورل، هم گنجانیدیم. زیرا کاربران پروین عادت داشتند که پروین در همه برنامه‌های رایج نشر کار کنند، حتی کجدار و مریز.

با توجه به رواج ضمنی ویندوز ۲۰۰۰ و XP، کم‌کم استقبال از نسخه ۲۰۰۱ بیشتر شد و این نرم‌افزار بازار و مخاطب خودش را پیدا کرد. اما برخی از کاربران، خصوصاً کاربران نسخه کوچک، به ما اعتراض می‌کردند که چرا شیوه عملکرد پروین دیگر مثل گذشته نیست (منظور این بود که چرا در تمام برنامه‌ها جواب نمی‌دهد). برای همین در نسخه پروین ۲۰۰۳ کوچک، دوباره روش قدیمی پروین را برگزیدیم.

کار دیگری که انجام داده‌ایم تمرکز بر روی اصلاح و تولید قلم‌های چاپی است. علاوه بر اصلاح ظاهر، کدپیچ پروین را هم عوض کردیم و این باعث شد که پروین ۲۰۰۳ در طیف گسترده‌تری از برنامه‌ها کار کند. قلم‌های پروین خیلی مشکل داشت، فنی و هنری. اما طی این سال‌ها به علل مختلف تصحیح قلم‌ها به تعویق افتاد و امیدواریم با عرضه پروین ۲۰۰۳ حرفه‌ای، مشکل قلم‌ها تا حد زیادی برطرف شده باشد. زیرا در این بسته نرم‌افزاری انرژی و هزینه‌های زیادی برای اصلاح قلم‌ها صرف شده است.

دنیا به سرعت به سوی دیجیتالی کردن انواع اطلاعات و نشر آن‌ها پیش می‌رود - سرمایه‌گذاری شرکت‌های بزرگ روی زبان XML مؤید این گفته است. اکنون زندگی بدون اطلاعات دیجیتالی دشوار به نظر می‌رسد. ما باید تلاش کنیم که کاربران برنامه‌های نشر و میزی به آسانی بتوانند اطلاعاتی که با آن سر و کار دارند را روی وب قرار دهند.

باید برای توسعه یک برنامه، گروهی متشکل از افراد کارآموده گردهم آورد، و این نیاز اصلی تبدیل شده به مشکل